

AUTHENTICITY AND TECHNOLOGIES OF THE SELF

Habilitation Thesis

Cristian IFTODE

Abstract

As a fundamental philosophical endeavor, authenticity represents the guiding thread in the research activity I have carried out for over twenty years. The first part of the thesis, “Authenticity in the Discursive Sphere: Living Metaphor and the Relation between Being, Thought, and Language,” reviews the initial stage of my research activity, which was focused on analyzing the concept of authenticity and related topics in the realm of human discourse, particularly in philosophical discourse. Specifically, I was interested in ascribing or evaluating the role that metaphors play in philosophical discourse and the extent to which they can be seen to have a fertile, creative, and innovative role that is indispensable to complex conceptual constructions. Additionally, I explored their role in the elaboration of new theories or in fleshing out new philosophical positions. How is anything new possible in philosophy? How is it possible to formulate, that is to articulate discursively radically new visions? How do we manage, then, to permeate somebody else’s philosophical discourse and, more generally, to get acquainted with the abstract lexicon of philosophy? Behind these research questions, which thread both domains of the philosophy of language and meta-philosophy, stood the concept of ‘living metaphor’ put forth by Paul Ricoeur and the controversy it sparked between Ricoeur and Derrida regarding the role of metaphors in the philosophical text. The underlying thesis of my first book, “Metaphor and Metaphysical Discourse” (Antet, 2002), is that even in the case where not all philosophical concepts originated as metaphors transposed from the sensible realm to the intelligible one — as suggested by the metaphysical history of metaphor from Plato to Nietzsche —, metaphor remains indispensable to philosophy. This holds true both in the realm of conceptual creation and the transformations of philosophical discourse, as well as in the personal understanding of and familiarization with new concepts.

Given that the ‘metaphor by analogy’ is, according to Aristotle, the most important species of metaphor, I felt the need to expand on this research in my doctoral thesis. I focused on one of the most disputed issues in the history of classical metaphysics, as well as in the extensive history of Aristotelian exegeses: the notion of *the analogy of being*. Although Aubenque is correct not to identify even in a rudimentary form the medieval doctrine of the analogy of being in Aristotle's texts, the conclusion of my doctoral thesis (which later became, in a revised form, the volume titled “Aristotle: The Problem of Analogy and the Philosophy of Donation,” University of Bucharest Publishing House, 2015) is that analogy, if correctly understood as an Aristotelian concept, still provides the optimal understanding of the ‘focal’ unity of the meanings of being. The notion of analogy renders the need for an ontological substrate for this unity *in* multiplicity of the meanings of being through the idea of analogical unity of the *principles* of being, which is explicit in Aristotle’s *Metaphysics*.

The second part of the thesis, “Existential Authenticity: Ethics and Technologies of the Self,” is the backbone of the thesis at hand, corresponding to my research activities conducted for over a decade, primarily in the field of ethics and practical philosophy. My interest in Aristotelian philosophy further extended to Aristotelian virtue ethics, as well as proposals from recent decades of revised versions of Aristotelian aretology that aim to meet the expectations and specific needs of the contemporary world. But my aim was to discuss virtue ethics and the dimensions of moral *training* (which entails Hadot’s notion of ‘spiritual exercises’), as well as the concept of ethical *subjectivation*, in direct conjunction with the existentialist ethics of authenticity. By “blending” virtue ethics with the existentialist ethics of authenticity, the ethical life, involving the process of gradual formation of virtuous attitudinal-behavioral patterns through repetition and training, is recentred around a foundational idea for modernity: that of *self-choosing*.

Authenticity is no longer thought of as a substantial core of the human being, a bundle of invariant traits that must be unreservedly manifested on the public stage. Instead, it is understood as to entail a rather weak coherence, a narrative axis of one’s own existential journey, a gradual clarification of who you are or who you truly want to be. The assumption here is that the one posing the question and the one providing the answer are not substantially identical. The key

resides in striking a personal balance between the romantic pole of passion conceived of as an expression of naturalness, and the existentialist pole of commitment understood as the result of practical reflection. I came to fashion the three reinterpreted cardinal notions of *freedom*, *authenticity*, and *happiness* in what I call “the triangle of the good life” (*The Good Life. An Introduction to Ethics*, Trei, 2021). A third volume I’m working on stands to complete the trilogy of the good life, initiated with the publication of “Philosophy as a Way of Life: The Sources of Authenticity” (Paralela 45, 2010; revised and expanded second edition: Trei, 2022). This third volume will attempt to expand upon the framework theory put forward in *The Good Life*.

Departing from these same root preoccupations, I insisted in a series of academic studies dedicated to Foucault’s thought on the subjectivation (*subjectivation*) – subjection (*assujettissement*) pair of concepts, assuming they are irreducible, but also interdependent notions. In short, there can be no ethical-aesthetic subjectivation of individuals (i.e. the process of constitution of the self as the subject of a life conduct) without discipline and even mental self-conditioning. Similarly, configuring a certain kind of relationship with oneself inevitably involves a mode of subjection (*mode d’assujettissement*) stemming from a certain understanding of the nature of the rules to which one submits and their particular aims. Conversely, there is no case of subjection, political domination in totalitarian regimes included, that doesn’t involve an *active* quota of the subject’s participation in the process of their own submission: this is the biopolitical subjectivation. The ethics of the self, understood as the aesthetics of existence, becomes nowadays the sole focal point of resistance to biopolitical normalization and is combined with a search for authenticity *sous rature*: in other words, a critique of the pop concept of authenticity that is guided by a genuine aspiration to come up with a model of authenticity not susceptible to strategic recuperation in the continuum of the modern technology of power.

For the past five years I was also systematically interested in a dimension of the authenticity debate that has to do with its articulation in the domain of bioethics, particularly in the ethics of human enhancement and the ethics of new technologies. My fundamental aim was to propose a multi-layered and diachronic concept of authenticity that is suitable for the moral evaluation of new biomedical technologies for therapy and human enhancement. This concept of authenticity is irreducible to the common opposition between self-discovery and self-creation, highlighting both the *socio-relational* and the *experimental* dimension of personal authenticity.

In my view, it is important to understand these two dimensions as two poles in our understanding of authenticity in society, which stand to correct and balance one another in practice. On the one hand, the relational dimension of authenticity refines the strictly individualistic undertone of the concept by introducing socially approved standards, as well as precautions and limitations in the field of technological possibilities for self-fashioning and human enhancement available at a given time. On the other hand, the unavoidable experimental dimension of authenticity, which entails multiple reviews and revisions, as well as successive trials, prevents us from confounding personal identity with a social and narrative construct which might be, after all, simply the product of social pressure, conformism, and biopolitical normalization.

The final part of the thesis, “Authenticity, Artistic Truth, and the Aesthetics of Existence”, is dedicated to topics pertaining to aesthetics and the philosophy of art, domains in which I analyse the artistic dimension of authenticity, especially as seen in the transition from the work of art (understood as the plenary expression of one’s subjectivity) to life itself, lived and performed artistically. Exploring the relationship between philosophy and contemporary art facilitates the identification of new nuances for what I called the genuine ‘performative turn’ in philosophy, which starts taking place after the ‘80s and is attested by the emergency of philosophical practice and counselling, philosophy as a way of life, philosophy for children, somaesthetics, anthropotechnics, and so on. At the same time, the experimental dimension of existential authenticity is better understood by analogy with the processes of artistic creation and formation of an artist, which entail trying out different styles and artistic manners leading to the “decantation” or crystallization of a personal style. Likewise, the socio-relational dimension of authenticity is better understood if we let ourselves be guided by the archaeology of aesthetic taste as a sort of *sensus communis* and by the manner in which artistic success is confirmed by the artist’s capacity to create and win over an *audience*.

AUTENTICITATE ȘI TEHNOLOGII ALE SINELUI

Teză de abilitare

Cristian IFTODE

Rezumat

Autenticitatea ca preocupare filosofică fundamentală reprezintă firul călăuzitor în activitatea de cercetare pe care am desfășurat-o de mai bine de douăzeci de ani încoace. Prima parte a tezei: *Autenticitate în sfera discursului: metafora vie și relația ființă – gândire – limbaj* trece în revistă etapa inițială din activitatea mea de cercetare, axată pe investigarea ideii de autenticitate și a problematicilor conexe în planul discursului uman și, în particular, al discursului filosofic. Mai exact, am cercetat rolul metaforelor în discursul filosofic și măsura în care acestea pot fi văzute ca element fertil, creativ și novator indispensabil articulărilor conceptuale de mare complexitate, elaborării de noi teorii sau introducerii de viziuni filosofice proaspete. Cum e cu puțință ceva nou în filosofie? Cum e posibilă formularea, articularea discursivă a unei viziuni radical noi? Cum reușim, apoi, să accesăm în discursul filosofic al altcuiva și, în genere, să ne familiarizăm cu lexicul abstract al filosofiei? În spatele acestei cercetări, conjugând filosofia limbajului cu metafilosofia, a stat noțiunea de „metaforă vie” avansată de Paul Ricoeur și polemica pe care aceasta a prilejuit-o între Ricoeur și Derrida cu privire la rolul metaforelor în textul filosofic. Teza de fond din prima mea carte: *Metafora și discursul metafizic* (Antet, 2002) este că și în cazul în care nu toate conceptele filosofice au fost la origine metafore transpuse din planul sensibil, în cel inteligibil – așa cum spune istoria metafizică a metaforei, de la Platon, la Nietzsche –, metafora rămâne indispensabilă filosofiei, deopotrivă în planul creației conceptuale, al transformărilor filosofiei, ca și în acela al înțelegerii și metabolizării unor concepte străine.

În condițiile în care cea mai importantă specie de metaforă e „metafora prin analogie”, conform viziunii aristotelice, am simțit nevoia unei aprofundări a cercetării în teza de doctorat, focalizând-o pe una dintre cele mai disputate chestiuni în istoria metafizicii clasice, ca și în

istoria uriașă a exegezelor aristotelismului: noțiunea de *analogie a ființei*. Deși Aubenque are dreptate să nu identifice nici chiar într-o formă rudimentară, în textele lui Aristotel, doctrina medievală a analogiei ființei, concluzia tezei mele doctorale (devenită, într-o formă revizuită, volumul: *Aristotel: Problema analogiei și filosofia donației*, Ed. Universității din București, 2015) este că analogia, dacă e corect înțeleasă ca noțiune aristotelică, furnizează în continuare înțelegerea optimă a unității „focale” a semnificațiilor ființei, ca și substratul ontologic pentru această unitate în multiplicitate a sensurilor ființei, prin prisma ideii explicate în *Metafizica* de unitate analogică a *principiilor* ființei.

Secțiunea a doua a tezei: *Autenticitate existențială: etica și tehnologiile sinelui* este partea centrală, corespunzând activității mele de cercetare desfășurate, de mai bine de un deceniu, în principal în domeniul eticii și filosofiei practice. Interesul pentru filosofia aristotelică s-a văzut urmărit mai departe în registrul eticii aristotelice a virtuții, ca și al propunerilor din ultimele decenii de versiuni revizuite ale aretologiei aristotelice, care să corespundă așteptărilor și nevoilor specifice lumii contemporane. Dar miza mea a fost aceea de a discuta despre etica virtuții și dimensiunile *antrenamentului* moral (în legătură directă cu noțiunea lui Hadot de „exerciții spirituale”), ca și despre noțiunea de *subiectivare* etică, în conjuncție directă cu etica existențialistă a autenticității. Prin „mixarea” eticii virtuții cu etica existențialistă a autenticității, viața etică, presupunând procesul de formare graduală a tiparelor atitudinal-comportamentale virtuozitate prin repetiție și antrenament, se recentrează în jurul unei idei fondatoare pentru modernitate: aceea a *alegerii de sine*. Autenticitatea nu mai este gândită, astfel, ca un miez substanțial al ființei umane, o însumare de trăsături invariante ce trebuie manifestate neîngrădit pe scena publică, ci reclamă, mai degrabă, o coerență slabă, o axă narativă a parcursului existențial propriu, o duminică graduală cu privire la cine ești sau cine vrei să fii cu adevărat, asumând că cel care se întreabă și cel care își va răspunde nu sunt identici în chip substanțial. Cheia rezidă, atunci, în găsirea unui echilibru personal între polul romantic al pasiunii ca expresie a naturaleții și polul existențialist al angajamentului ca rod al reflecției practice. Am ajuns să socotesc și să numesc cele trei noțiuni cardinale reinterpretate *libertate – autenticitate – fericire* „triumghiul vieții bune” (*Viața bună. O introducere în etică*, Trei, 2021). Un volum în lucru va încheia așa-numita trilogie a vieții bune, demarată prin volumul *Filosofia ca mod de viață: Sursele autenticității* (Paralela 45, 2010; ediția a doua revăzută și adăugită: Trei, 2022), încercând să ofere o continuare și o concretizare a teoriei-cadru articulate în *Viața bună*, axată

pe cele trei noțiuni fundamentale. În acest orizont de idei, am insistat, în mai multe studii academice tratând despre gândirea lui Foucault, asupra cuplului de concepte subiectivare (*subjectivation*) – supunere (*assujettissement*), presupunând ireductibilitate, dar și codependență a noțiunilor. Pe scurt, nu există subiectivare etico-estetică a indivizilor, adică proces de constituire a sinelui ca subiect al unei conduite de viață, care să nu presupună disciplinare și chiar autocon condiționare mentală, la fel cum configurarea unui anumit fel de relație cu sine presupune, inevitabil, un mod de supunere (*mode d'assujettissement*) decurgând dintr-un anumit fel de înțelegere a naturii regulilor la care te supui și a mizei acestora. Invers, nu există supunere, mergând până la dominația politică în regimurile totalitare, care să nu antreneze o cotă *activă* de participare a subiectului în procesul aservirii sale, deci subiectivare biopolitică. Etica sinelui înțeleasă ca estetică a existenței devine, în zilele noastre, unic focar de rezistență la normalizarea biopolitică și se conjugă cu o căutare a autenticității *sous rature*: altfel spus, cu o critică a conceptului pop de autenticitate ghidată de o aspirație genuină pentru un model de autenticitate care să nu se mai vadă recuperat strategic în continuumul tehnologiei de putere moderne.

O altă dimensiune a problemei autenticității de care m-am ocupat sistematic în ultimii cinci ani este felul în care este articulată sau pusă la îndoială preocuparea de a fi autentic în contextul bioeticii și mai cu seamă al eticii ameliorării umane (*human enhancement*) și al eticii noilor tehnologii. Ideea mea directoare a fost să propun un concept multistratificat și diacronic de autenticitate, adecvat evaluării morale a noilor tehnologii biomedicale de terapie și ameliorare umană, concept ireductibil la opoziția comună descoperire de sine vs. creație de sine, scoțând în evidență inevitabila și ireductibila dimensiune *social-relațională* a noțiunii de autenticitate personală, precum și dimensiunea ei *experimentală*. În viziunea mea, e important să înțelegem dimensiunea experimentală și cea relațională funcționând ca doi poli ai felului în care înțelegem autenticitatea în societatea noastră, care se corectează și se contrabalansează reciproc în practică. Pe de-o parte, vedem cum dimensiunea relațională a autenticității corectează subînțelesul strict individualist al noțiunii și introduce standarde aprobate social, precauții și limitări în câmpul posibilităților tehnologice disponibile la un anumit moment de automodelare și ameliorare umană. Pe de altă parte, dimensiunea inerent experimentală a autenticității, presupunând reveniri, încercări succesive, revizuirii, ne împiedică să confundăm identitatea personală a cuiva cu un construct social și narativ care ar fi, în fond, doar produsul presiunii sociale, al conformismului, al normalizării biopolitice.

Partea finală a tezei: *Autenticitate, adevăr artistic, estetica existenței* evidențiază temele din estetică și filosofia artei de care continui să mă ocup îndeaproape, continuând investigarea temei autenticității în plan artistic și mai cu seamă în tranziția de la opera de artă (înțeleasă ca expresie plenară a unei subiectivități), la viața însăși, trăită și *performată* artistic. Investigarea relației dintre filosofie și artă contemporană permite depistarea de noi valențe a ceea ce am denumit veritabila „cotitură *performativă*” a filosofiei de după anii '80, atestată prin emergența practicii și consilierii filosofice, a filosofiei ca mod de viață, filosofiei pentru copii, a somaesteticii și antropotehnicii etc. În același timp, dimensiunea experimentală a autenticității existențiale se lasă mai bine înțeleasă prin analogie cu procesul de creație și formare a unui artist, presupunând încercarea de diferite stiluri și maniere, până la „decantarea” sau cristalizarea unui stil propriu, la fel cum dimensiunea relațional-socială se înțelege mai bine dacă ne lăsăm ghidați de arheologia gustului estetic ca un soi de *sensus communis* și de felul în care reușita artistică se atestă prin capacitatea artistului de a-și crea și fideliza un *public*.

